

SVATÝ DUCH A PŘEDPOVĚDI UTRPENÍ

Vykoupení na Golgotě neznamena pouhé utrpení, leč také zmrtvýchvstání. Utrpení, smrt a zmrtvýchvstání Kristovo jsou nerozlučitelně spjata, společně vytvářejí "golgotské mystérium". Ale to ještě není všechno. Při bedlivějším pohledu shledáváme, že k tomu patří ještě něco třetí. Jestliže mají Kristova smrt a zmrtvýchvstání plně zapůsobit, je k tomu nutně potřeba, aby byly lidmi zcela zvnitřněny. K utrpení, smrti a zmrtvýchvstání musí tedy přibýt ještě zjevení lidem.

Takové zjevení může způsobit Duch Svatý. On může osvětit vědomí a dopřát tak křesťanům, že v jejich myšlení, cit a vůli vplyne proud událostí z Golgaty.

Máme-li si učinit představu o tomto působení Svatého Ducha, může nám k tomu pomoci podívat se, co máme v evangeliích jako "negativ" tohoto osvětlení.

Matouš, Marek i Lukáš nám zachovali takzvané předpovědi utrpení. I jinde sice máme jakási slova předtuchy, ale ony "předpovědi utrpení" - jsou tři - představují cosi jako slavnostní vyjádření o budoucí události na Golgotě. Ukazují, mimo jiné, jak důležité pro Krista bylo, aby v tom, co nadcházelo, při něm dokázal alespoň malý hlouček setrvat s porozuměním a soucítěním vědomím. Tyto předpovědi utrpení, které však již také zahrnují zmrtvýchvstání, chtějí být nápomocí k takovému zjevení lidem. Ale - jaký bol - nenalézají u lidí správný ohlas. Duch Svatý může ve své prapůvodní účinné podobě konat mezi lidmi teprve po Golgotě, od letnic. Zvěstování utrpení tedy pokaždé ústí v neporozumění, tedy v negativ toho, čím by mělo být, osvětlení.

První předpověď utrpení časově spadá asi do posledního léta Kristovy činnosti. Na Golgotu je to ještě dlouhá doba, ale také řádná vzdálenost. Kristus se vydal se svými učedníky na toulky, jež je zavedly mimo území Palestiny, na sever od jejích hranic, do předhůří sněhem pokrytých vrcholků Hermónu, do okolí Césareje Filipovy. Pohříživ se nejprve v osamocenu modlitbu, staví Kristus učedníky před otázkou: Kým je? Co říkají lidé? A co říkáte vy? Petrovi je v ten okamžik dáno slovo, jehož důsažnost si sám ani neuvědomuje: "Ty jsi Kristus, syn živého Boha." (Mt 16,16) A Kristus - jako by chtěl říci: "Teď teprve pochopíš, co jsi vlastně řekl." - hned na to navazuje první předpovědí utrpení. V odpoutanosti od světa, v čase i místem ještě velice vzdálen od Golgoty tam učedníkům zjevuje princip božské nezbytnosti utrpení. "Musí", totiž vyšším způsobem musí, se vydat do Jeruzaléma a tam mnoho vytrpět. Oficiální místa jej odmítnou a odsoudí. Bude zabit, a třetího dne vstane z mrtvých.

Odpovědí od učedníků je reakce Petrova. Je to reakce odporu. Bylo mu sice dopřáno vyslovit zářivé vyznání, ale nyní je opět zpátky ve své neproměněné až přespříliš lidské přirozenosti a protestuje: "To se ti nestane!" (Mt 16,22)

O týden později smí být spolu s dvěma dalšími učedníky svědkem oslavení. A hned na to - teď jsou již v Galileji (Mt 17,22) - následuje *druhé* zvěstování utrpení. Je jiné nežli ono první. Opustili osamělé výšiny Hermónských hor a vstupem do Galileje se přiblížili dějišti oné budoucí události. Již se k ní schyluje. Druhá předpověď utrpení je nejkratší. Nedotýká se blíže způsobu utrpení, ale shrnuje je výrokem, že Syn člověka "bude vydán do lidských rukou". V Lukášově verzi je to dokonce jediná věta, kterou se toto zvěstování odehrává (Lk 9,44) Při proměnění na hoře Kristus Ježíš zazářil jako živo monstrance, jako sluncem prozářená hostie. A druhá předpověď utrpení k tomu jakoby přidává lidské ruce, jež se po této hostii vztáhnou. Myslí se jistě ruce vrahů. Ale kdyby se Vykupitele nedokázaly zmocnit ruce hříšníků, nebylo by také možné lidem při slavnosti svaté hostiny vzít do rukou chléb coby Kristovo tělo - tak paradoxní byla Golgotská událost. A zde jako by Kristus chtěl učedníkům vstřípnit hluboko do duše právě tento obraz Vykupitele "vydaného do rukou lidem".

Lukáš má velmi silně vyvinutý smysl pro pocitové nuance, pro tajemství duše. On nám vymaloval obrázek Marie, jež "uchovávala slyšené slovo o Kristu jako oplodnění své duše (8,11 a 15; 11,28), on nám zachoval slovo "Hleďte, abyste slyšeli" (8,18). A tak v rámci Lukášova evangelia zní velmi specificky, když se druhá předpověď utrpení počíná: "Zapište si za uši tuto řeč." Ale přesto se očekávané citové pochopení nedostavuje. "Na to slovo stanuli, nechápajíce, a zůstalo jim skryto, takže je nedokázali pochopit a báli se ho na to slovo optat." (9,45) Učedníci ono slovo "nevnímají".

Matouš ještě doplňuje. Popisuje reakci učedníků na toto druhé zvěstování. "A byli velmi zkormoučeni." (17,23) Místo odpovídajícího a očekávaného procítěného porozumění, jež se dokáže v plnosti konfrontovat s tragikou utrpení a smrti, neboť zároveň dokáže povznést k nadzemské radosti zmrtevýchvstání – místo této mocné, vznešené a hluboké síly citu skýtá duševní selhání pouze všeobecný ochromující a otupující zármutek.

Třetí předpověď utrpení pak probíhá již v těsném místním i časovém sousedství toho, co se ohlašuje. Kristus se ubírá na svou předsmrtnou Paschu do Jeruzaléma a je už v Judsku, před Jerichem. Vnitřní zákonitosti odpovídá, že při předtuchách a zření budoucnosti jsou obrazy tím detailnější a ostřejší, čím blíže je k zobrazované události. A tak třetí předpověď ji obsahuje podrobnosti: vydání Židům, také Římanům, detaily jako posmívání a plivání, bití a - podle Matoušova textu - také poprvé způsob smrti, totiž ukřižováním. (20,19). "Vše se naplňuje..." (Lk 18,31). Vše je proniknuto elementem vůle. "Hle, ubíráme se do Jeruzaléma" Marek líčí Ježíše, heroicky krácejícího před svými učedníky, a je roztřeseně ho následující (Mk 10,32). Tento krát je však poznání učedníků ještě zastřenější, nežli dosud. Trojím způsobem to Lukáš v evangeliu naznačuje: "A nic z toho nechápali a ta řeč jim zůstala skrytá a nepoznali, co jim bylo řečeno." (18,34) Tak silně nebyla nechápavost učedníků doposud zdůrazněna. Učedníci to "nechápali". V řečtině to má podtext "sestavovat, dávat dohromady", tedy "nedali si to dohromady". Svým myšlením to neobsáhli, nedokázali jedním pohledem obsáhnout bolestnou smrt i zmrtevýchvstání. A nedokázali si tento celek dát dohromady s představami, jaké si dosud o Kristu vytvářeli. "Zůstalo jim to skryto, mimo ně" A na konečném, třetím místě přichází slavnostní sloveso pro poznávání *ginóskein*. Ale i to v záporu: *nepoznali*.

Z tohoto "negativu" je už dostatečně zřejmé, co můžeme očekávat od Svatého Ducha. On učiní takové poznání možným. To už nebude nic skryté, ale skryté tajemství se stane tajemstvím zjeveným. Tajemstvím zůstane, i když bude poznáno - a tak je to správné. Tak je to také s druhým člověkem: čím hlouběji jej poznávám, tím větším, nikoli menším tajemstvím mi je. A pak také duchem osvětlení dokážeme vnitřně spojit, co se navenek zdá být spolu nespojitelné, totiž smrt v utrpení a slávu vzkříšení. Pak na místo ochromujícího smutku nastoupí velikonoční radost, plesání v duchu, když duše ponoří své čivy do dění na Golgotě a bude je vnímat tak, jak se má důstojně vnímat. A pak také konečně na místo odporu vůči utrpení nastoupí radostná ochota nést kříž v následování Krista, aby získala podíl na jeho smrti v utrpení a na jeho zmrtevýchvstání.

Pomocí Svatého ducha je tak možno pozvolna proměnit trojí selhání učedníků při zvěsti o utrpení v jeho protiklad. A dění na Golgotě může v plné síle působit, když bude prožíváno trojjediným způsobem: jako Kristova smrt v utrpení, jako Kristovo zmrtevýchvstání a jako jeho zjevení.